

Unirea

ZIAR NAȚIONAL COTIDIAN

Moșii,

falnicii și mândrii moși ai Munților Apuseni, au venit la Alba-Iulia, la marea sărbătoare a libertății, așa precum îi așteptam: în sumane albe, curate, cu răsboinicele lor căciuli dace, cu frunțile netede și luminoase, cu ochii plini de demnitate și de trezvie. Frumoasă oaste de eroi legendari: armele moderne ale stăpânilorilor de ieri erau parcă concrescute cu spatele lor late și fevile puștilor purtate de ei păreau un codru de cetini biruitoare din munții lor de obârșie.

I-am văzut sosind Vineri noaptea: Bălgăradul atâtor umilinți vechi se învăluisse în mantaua tăcerii; cetatea bătrână de pe culme dormită liniștită, când s'a auzit năvală de cântece și de pași, vuet cutropitor, și piața largă a orașului a fost inundată într-o clipă de albimea frumoaselor sumane muntenești: o viziune măreață, cum numai încântătoarele noastre povești populare pot să imbie...

— Moșii, moșii! Vin moșii!...

Un fior neînchipuit a străbătut întreg orașul, fior de mândrie pentru sufletele românești, și de groază întârziată și fără temei, pentru cei de altă limbă.

Moșii la Bălgărad...

Mare lucru când coboară Moșii; de câteori au trebuit să-și părăsească ei căsuțele lor cu vârfuri fuguite de pe la Albac și Vidra, dela Scărișoara și Ponor, a fost vorbă totdeauna de drepturi încălcate, de asuprelor neomenești, cari cereau răsbunare, de apărarea demnității românești: biciu de foc pentru asupritori, fulger al mâinii îndreptate.

Iată-i pe muntanii lui Horia reinviați; eroii martiri dela Mihăileni, luptătorii dârzi ai lanțului, cari au înecat în sânge mândria vicelană a lui Hatvani la Abrud și au tras în ascuțișul lăncii îndrăsneala prostească a aventurierului Vasváry la Fântânele.

Sunt tot ei, Moșii cei vechi: au venit de astădată la Alba-

Iulia în numele libertății depline, plătită atât de scump de marii lor vizionari dela Albac și Vidra. Unde ești lancule, Măria Ta, aprig „Craiu al Munților?” Desfă pe câteva clipe țărâna mormântului dela Tebea, și-i vezi, cum stau de pază „ca brazii în munte”, deasupra porții Bălgăradului, pe zidurile suferințelor Tale dela 1852, și înșiruiți mai departe pe calea cea mare a cetății, făcând strajă de onoare adunării, care proclamă visul Tău îndrăsneț de proroc înșelat...

Moși bravi și mândrii: deacuma visul Vostru e împlinit,

munții plini de aur, pe cari ia-ți scormonit cu atâta trudă pentru alții, sunt avere românească și codrii, pentru cari a murit Horia pe roată, vor fi ai voștri deplin...

Nu veți mai umblă „din poartă 'n poartă”

„Cu cercuri și cu ciubară
Și cu teocuri de rășină,
Prin țară, după fâină...”

Nu, Români s'au înfrățit în unirea de mântuire obștească și Voi veți fi ostașii de fală al Craiului românesc!

A. Melin.

Adunarea dela Alba-Iulia.

— Raportul nostru special. —

Adunarea dela Alba-Iulia, din 1 Decembrie, s'a desfășurat în cadre atât de impozante și de grandioase, cum puține poate să arete istoria popoarelor. Români din toate unghiurile Ardealului, Bănătului și Țării ungurești, au dovedit și data asta cu prisosință, că sunt un corp matur și disciplinat, stăpâniți de-o singură convingere, de-un

singur gând: unitatea deplină și irevocabilă a întregului neam românesc. Am dovedit acolo, că

sentimentul național
e singur stăpânitor

în toate inimile românești. Nimic nu a turburat marea sărbătoare: nici cel mai mic incident, nici o uitare de sine, nici o turburare, încât străinii, cari

Înaintarea trupelor românești.

Trupele regulate românești, cari au ocupat Târgul-Mureșului Luni în 2 crt. au înaintat prin valea Mureșului și au ajuns până la **Ludoș**.

În ziua următoare, la 7^{1/2} ore dimineața pe drumul vicinal dela Ludoș cu 23 vagoane, au înaintat până la **Bistrița**.

Prin ocuparea Târgului-Mureșului trupele românești au trecut peste linia demarcațională.

În fine Ministrul de interne oficios constată, că prin pasul Timișului plutoane mai mici din armată românească au ajuns la Brașov.

au fost prezenți, ziariștii maghiari înșiși au rămas uimiți de atâta conștiință și demnitate românească. Au spus-o și ei:

— „Iată un popor minunat, un popor unitar în gânduri și aspirații, cum în aceste vremuri de generală turburare e de-a dreptul înălțător și sublim.” — Suntem mândri de adunarea dela Alba-Iulia în cea mai deplină măsură. Mândrie dreaptă și documentată!

Înainte de adunare.

Încă cu zile înainte bătrânul Bălgărad e în fierbere mare. Membrii Consiliului național local și ai comandaiei militare nu ajung să mai resoalve telegramele, telefonul și scrisorile soosite din toate părțile. Toamă pentru marea aglomerație de muncă au cerut dela Consiliul din Blaj o seamă de intelectuali în ajutor și, totuș, diferitele comisii nu mai răzbesc cu plăsarea zecilor de mii anunțate.

Sosirea comitetului central.

Comitetul central dela Arad a sosit Vineri cu trenul de seara. Acest tren a adus pe membrii comitetului, între cari Dr. Ștef. C. Pop, Vasile Goldiș, Dr. Aur. Lazar, Vasile Dămian, etc. Deodată sosesc P. S. Lor episcopii Ignatie Pap, Dr. Miron E. Cristea, cu suitele, teologii aradani cu frumos steag de mătasă și delegații monstre de țărani și intelectuali din jurul Aradului și Bănat.

Episcopii uniți.

Trenul Blăjenilor.

Sâmbătă cu trenul dela Teiuș au sosit P. S. Lor episcopii Dr. Demetriu Radu, Dr. Iuliu Hossu, vicarul capitular Dr. Vasile Suciu și membrii ai capitulelor blăjene, orădane și gherlene. Cu acelaș tren au sosit Blăjenii cu corul lor mixt și cu mulțimea de intelectuali din Blaj și orașele din jur.

Sibiienii. Clujenii.

În lungi trenuri au sosit, tot Sâmbătă, Sibiienii și Clujenii, cu jururile lor întregi. Alba-Iulia a devenit încă din această zi o mare de oameni, mare

neodihnită, care se învălură în masse mari spre toate colturile oraşului și ale cetății din deal.

Satele.

Satele mai îndepărtate au sosit încă de Vineri și Sâmbătă, fiecare cu nelipsitul și falnicul stindard național, cu preoți și învățători entusiaști. Grosul a început să defileze Duminică dimineața, trecând peste larga piață a Bălgăradului pe sub poarta istorică a lui Carol al VI-lea.

Grandioasă defilare! Moșii Abrudului, înarmați toți, ca nește mândrii legionari ai trecutului nostru de fală, satele dela poala munților, Murășul întreg, din jos și din sus de Alba-Iulia, Secașul, Săliștea cu frumoșii ei mărgineni, Orăștia cu jurul ei puternic, Hunedoara cu urmașii pletosi ai Dacilor: toată lumea de săteni de aproape și de departe, ca treziți de o chemare sfântă. Fiecare comună cu steagul și tabela ei, unele cu superbi călăreți împănați, cum numai în povești se întâlnește. Alături de țărani frumoși, gătiți de sărbătoare, am văzut domnișoare svelte, subțirele, cu obrazii îmbujorați de entuziasm, frumoase fete de popă și de dascăl, unele în porturi sătenești, pășind cu îndrăzneală și cu însuflețire pe taturile marșurilor noastre iubite. Un singur strigăt umple văzduhul umed de iarnă, repetit de zeci de ori la fiecare clipă:

— Trăiască România Mare!

Erau ceasurile prânzului și convoiul strălucit nu se mai isprăvea: părea că s'au ridicat și morții din morminte, să vină la marea sărbătoare a unității noastre.

Legiunile.

Au sosit legiuni pentru susținerea ordinii dela Abrud, Blaj, Orăștie, Sibiu, Sebeș și din alte părți: frumoși cu toți și războinici, ca legionarii lui Traian. Rolul lor nu a fost de asistență brachială, căci nu au avut nici oel mai mic prilej de amestec cu arma, ci au făcut asistența de onoare a memorabilei adunări.

Legionarii Blajului au format garda Comitetului central și paza la sală de ședință.

Pe câmpul lui Horia

de lângă poarta cea mică, eră un ocean de capete, mii de mii, și codrii întregi de stindarde, cari imbiau privitorului cea mai sublimă priveliște, ce se poate închipui. Am rămas sguduți de atâta splendoare. Gazetarii unguri au evaluat mulțimea la 100,000 persoane și poate nu au greșit. Măreț tablou și măreț manifestare a conștiinței românești.

Sandu.

Sala casinei

oficerilor geme de lume. La 2000 de oameni se imbulzesc, se presează, între păreții ei, cari evident închid un prea îngust spațiu pentru însuflețirea multor, cari ar fi voit să ia parte la Adunare.

Singurul decor

al sălii sunt flamuriile ententei, cari flutură la spatele podiului, unde ia locul M. S. N. În mijloc tricolorul nostru, între ramuri verzi de brad. De laturi sunt steagurile cehilor și jugoslavilor.

Sosirea membrilor

marelui sfat este primită cu ovații sgomotoase. Primul intră d. Goldiș între uralele salei întregi. Apoi rând pe rând N. Ivan, A. Cosma, Saftu, Giurgiu, Dr. Lazar, Ciordaș, Dr. Marșeu etc. Apar apoi socialiștii, Grapini, Ciser, Fiueraș, Jumanca, Albani, Mihut etc. Tineri și mici de statură sunt toți. Lumea îi primește cu simpatie și aclamări. Când intră în sală Imbroane, Ghiță Pop, Geni Goga, Schiopul, refugiații noștri, în sală izbucnesc din nou aclamarile. Apar apoi arhierii, Radu, Papp, Frențiu, Cristea, Hossu între ovațiile furtunoase ale tuturor. După ei aclamat cu căldură St. C Pop, apoi T. Mihali, majorul Viad și oficerii din România: Băgulescu, Jelieriu, Mărculescu. Înălță chipiile românești și saluta adunarea extaziată. Generalul Leonte voește să se furișeze printre delegați. Nu-l lasă; îl ridică pe umeri. Ovații nesfârșite... Unii cer să-l audă. «Nu fac politică, dlor, am venit ca român să iau parte la fericirea DV., nu general». Ia loc la masa presei lângă incredințatul «Unirei». — Când apare pe podiu Maniu toată lumea erupe în aclamări, cari nu mai voesc să înceteze, între aplauze nesfârșite. Inșiși Arhierii se ridică în picioare și bat în palme. Primit cu un elan de însuflețire își ocupă locul lângă M. S. N. delegatul Basarabiei Halippa și al Bucovinei Procopovici.

Presă

e reprezentată întreagă. Ziariștii iau loc la masa lungă, verde, dinaintea podiului. Sunt prezenți dela: Românul (Clopoteș, Ecrețianu), F. P. R. (Paukerov), Drapelul (A. Vasile), Gazeta Poporului (Dr. Broșu), Telegraful (Regman). Biroul de presă al gardelor naț. (Montani), Lumina și Foaia diec. (Dr. Corneanu), Glasul Ardealului (D. German), F. P. (Măgeanu), Calea Vieții (Dr. Brinzeu), Rev. Econ. (Lăpădatu și C. Pop), Opinea (Dr. Molin), Bis. și Școala (Dr. Botiș), Glasul Bucovinei (Procopovici), Világ (Dr. Iancsó), Az Újság și Az Est (Szamosy), Cultura Creștină (Roșianu) și Unirea (Dr. Coltor). Tot aicea e și stenograful V. Vlaicu.

Deschiderea adunării.

La orele 10^{1/2} se ridică d. Dr. St. C. Pop în liniștea solemnă a sălii întregi și ia cuvântul în calitate de președinte al Marelui Sfat Național.

Onorata Adunare Națională,

Marele Sfat Național în ședința din 7/20 Nov. a hotărât

să convoace Adunarea Națională a națiunii române din Ardeal, Bănat și Țara Ungurească. Locul cel mai potrivit pentru această adunare este Alba-Iulia, această Meca a românismului, unde zac moaștele celor mai mari martiri ai noștri: Horia, Cloșca și Crișan; loc sfânt pentru întreaga suflară românească. Fraților, aceste sunt momente înălțătoare, istorice și cine ar putea găsi cuvintele cari să zugrăviescă tablourile ce le vedem și interpreta sentimentele ce le avem?

Cine putea să creadă că o să se schimbe astfel împrejurările după patru ani de război? Soldații noștri, la începutul războiului erau ademiniți că România va ține cu noi. Războiul s'a început cu minciună și guvernele ungurești monopolizau pentru armata maghiară toată gloria armelor (stigate: biastăm pe ei). Voi popi și dascăli ați fost acuzați că subminați poporul și că ați trimis în țară pe Lucaciu și Goga (să le fie rușine pentru astfel de acuze). În Bănat au fost mulți Români deținuți și internați deodată cu Sârbii. Mama noastră Românie (trăiască România, aplauze furtunoase) n'a mai putut suferi atâtea dureri ale fiilor de peste Carpați și a trecut granița (aclamări). Cu pietate și smerenie ne închinăm acelor factori cari au venit în ajutorul nostru (trăiască). Preoții și intelectuali noștri au fost duși în lanțuri. Clujul știe Gogota (5000 de Români, așa-i). Mărginașilor li s'au răpit averile, li s'au înmuștit datorile, pentru că se acopere cheltuielile unui război mizerabil (așa-i). Nu mai putem suferi această viață de robi (nu mai suferim, trăiască Consiliul, să ne elibereze armata română).

Momente mai senine avem de când au intrat în război Statele-Unite. Wilson (trăiască) face legi nouă pentru popoare, a intronat principii nouă. Ce a declarat acest bărbat?: voim libera dispunere a fiecărui popor asupra sorții sale și voim ca această liberă dispunere a fiecărui popor asupra sorții sale să nu fie frază, căci asupra aceluia se vor sfărâma toate consecințele; apoi el în acest război ia parte popoarelor mici cari n'au avut putere să-și spună cuvântul și voința: la care stat să aparțină, cum să-și întocmească instituțiile politice. La noi nu s'a putut rosti cuvântul liber, în fiecare comună ne conduceau alții, în parlament ne strigau: streang vouă (strigăte: streang lor). Când învingeau se adunau în dietă și făuriu legi silnice contra națiunilor nemaghiare, iar când le mergea rău mai scriau și câte-o carte mitropolitilor noștri (răsete, aplauze).

Trebuia să vină de balul; 80 procente din monarhie se rugau: Doamne bate pe stăpânii noștri! Nu se putea să învingă crima. În vara anului acestui trebuia să se schimbe situația: Tu, Piave, ai fost prima cu valorile tale... (aplauze prelungi). Glorioasa națiune franceză (ura, trăiască Franța, aplauze de câteva minute) cu nobila Anglie (trăiască), cu sora noastră dulce Italia (trăiască), și mai ales întărite de puterile proaspete ale Statelor-Unite (tră-

iască) au dus la învingere steagul dreptății. S'a prăvălit zidul putred numit: alianța puterilor centrale (jos cu ele), căci a fost întemeiat pe minciună (așa-i), pe cele mai josnice interese, trebuia să se prăbușească cu legi și cu împărați cu tot (așa-i, trăiască, aplauze prelungite).

Domnilor, Consiliul Național Român ia timp potrivit și-a fixat atitudinea prin rostul diui deputat dr. A. Vaida (trăiască), a adus la cunoștință lumii întregi că noi voim să uzăm de dreptul de liberă dispunere; am declarat că nu mai recunoaștem parlamentul și guvernul maghiar și că voim, singuri, neinfluențați de puteri străine, să ne organizăm în stat liber și coordonat.

Evenimentele, apoi, se precipită repede. Se publică scrisoarea cu solia lui Wilson (trăiască ovații furtunoase) în care se spune, că marele președinte cunoaște jertfele mari aduse de România, îi recunoaște toate revidicările, îi recunoaște dreptul la unitate națională (trăiască România Mare, aplauze frenetice). Armele Americii au impus dușmanilor noștri și acest drept l-au apărât. Ce-a urmat a fost desvoltarea logică a evenimentelor. În momentul psihologic potrivit ne-am hotărât să luăm în stăpânire imperiul întregului teritor românesc. Dușmanii noștri nu ne-au recunoscut acest drept și ne-au aruncat acuze că noi nu dăm bunățate poporului (răsate, nu ne trebuie, să și le țină ei!). Ne-am văzut necesități să facem manifestul către popoarele lumii (d. dr. Pop citește ultimele două pasagi din manifest, publicul izbucnește în urale și aprobări unanime).

Cu acest manifest Consiliul Național Român și-a împlinit chemarea sa față de națiunea română. Ea își depune acum mandatul în mâinile națiunii române. Acum, voi reprezentanți ai poporului sunteți chemați să vă spuneți cuvântul (aplauze durează câteva minute). Venim înaintea voastră ținând cont de mandatul vostru și declarăm, că poporul român este matur, își cunoaște chemarea sublimă în lumea civilizată (trăiască, aplauze, vrem unirea tuturor Românilor). Propunerile le vă face comitetul provizor. Cu sfială vă salut pe voi reprezentanți ai poporului român, salut cu dragoste pe reprezentanții României cari nu vreau să facă aici politică (trăiască, aplauze) și cari nu vreau să le spun numele, pe reprezentanții Basarabiei: vicepreședintele Sfatului Țării: Pantilimon Halippa și delegatul Cazacliu, pe reprezentantul Bucovinei: prof. Alecu Procopovici. Salut corpul voluntarilor din Transilvania și Ungaria cu sediul în Iași: Dr. Vic. Deleu, Vasile Osvadă, Vasinca, Eugen Goga, Bihorean.

Eu mi-am împlinit misiunea. Dumnezeu să ne dea înțelepciunea ca să aducem hotărâri! (ovații).

Numesc de notari adhoc pe dd. Dr. Laurențiu Oanea, Dr. Sever Miclea, iar de raportor al comisiei de verificare pe Dr. Ion Suciu.

1228 de delegați.

Dr. Ioan Suciu ia cuvântul și anunță, că la 15 Noembrie s'a

făcut conscrierea alegătorilor. Constată, că s'au prezentat 680 delegați din 130 de cercuri electorale. Afară de acestia aproape toate societățile noastre culturale, Asociațiunea din Sibiu și Arad, Fondul de teatru, școlile medii, Biserica prin episcopi, reuniuni învățătoarești, de meseriași, comunitatea de avere, reuniunile femeiești, tinerimea universitară, partidul socialdemocrat și multe alte corporațiuni și-au trimis reprezentanții la Adunarea Națională. Anunță apoi că au sosit din toate părțile mii de adrese dându-și asentimentul la lucrările adunării. Procedându-se la constituire se constată, că numărul delegaților de față este 1228.

Dr. St. C. Pop: îi declar de verificare. Adunarea Națională este capabilă să aducă hotărâri decisive.

Constituirea Adunării Naționale.

Comisia de candidare a biroului face următoarea propunere: între aclamări să fie numiți de președinți: Gheorghe Pop de Băsești și episcopii: Ioan I. Papp și Dr. Demetriu Radu; vicepreședinți: Dr. Mihali, Dr. Ștefan Pop și Ioan Fiueraș; notari: Dr. Al. Fodor, Dr. Sever Miclea, Dr. C. Brediceanu, Dr. Silviu Dragomir, Dr. L. Oanea, Dr. Iosif Ciser, Dr. Ionel Pop și Dr. Gh. Crișan.

Toți sunt aleși prin aclamațiune.

Deschiderea Adunării Naționale.

Pop de Băsești: Onorată adunare generală, națiunea română la toate evenimentele mari și în trecut s'a adunat ca să decidă asupra sorții sale. Așa a fost la 1848 pe Câmpia Libertății. Noi am trăit într'o robie sufletească, nu eră permis să întinzi mâna fratelui tău. Adunarea Națională este datoare să înlăture această robie. Salut adunarea liberă a tuturor Românilor din Ardeal, Banat și Țara Ungurească, să punem astăzi piatra fundamentală a fericirii noastre veșnice (apiauze prelungite).

Declar ședința de deschisă.

Proiectul de rezoluțiune

Intre aclamări și ovații ia cuvântul dl V. Goldiș și citește

I. Adunarea națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noemvrie (1 Decemvrie) 1918, decretează unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Murăș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea națională rezervă teritoriilor susindicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta ca principii fundamentale la alcătuirea noului stat român adunarea națională proclamă următoarele:

1. Deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judecă în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de

proiectul de rezoluțiune din partea M. S. N spre a fi primit de A. N. Dl Goldiș citește clar și liniștit. Fiecare cuvânt, fiecare slovă e sorbită cu atențiune și cu pietate de «Mărita Adunare Națională».

Când dl Goldiș ajunge la pasajul: națiunea română «scăpată din robie — aleargă în brațele dulcii sale mame... libertatea acestei națiuni înseamnă unirea ei cu Țara Românească» din toate piepturile izbucnesc aplauze, ovații, urale, strigăte de trăiască România Mare, trăiască dinastia română, trăiască regina Maria, vrem unirea tuturor Românilor, hura, hura, jos cu tirănia, jos cu Ungurii, trăiască, trăiască...

Era un elan, era o beție, toată lumea se ridică în picioare, arhierii bat în palme, M. S. N. întreg aplaudază frenetic, damele flutură batistele, oficerii, soldații înalță chipiile, în ochii tuturor lucesc flăcări de entuziasm, de extaz, mulți piâng de bucurie.

Tot așa urmează la pasajul: «După drept și dreptate Românii din Ungaria și Transilvania dimpreună cu toate teritoarele locuite de dânsii trebuie să fie uniți cu Regatul Român».

Respicat și solemn continuă dl Goldiș:

»Înaintașii noștri pe Câmpul Libertății în 1848 au hotărât așa: »Națiunea română depune jurământ de credință către Impăratul, către patrie și către națiunea română». Impăratul ne-a înșelat (așa-i), patria ne-a ferecat, și ne-am trezit că numai credința în noi înșine, în neamul nostru românesc ne poate mântui. Să jurăm credință de aci înainte numai națiunii române, dar tot atunci să jurăm credință tare civilizațiunii umane. Câtă vreme vom păstra aceste credinți, neamul nostru va trăi, se va întări și fericiri vor fi urmașii noștri până la sfârșitul veacurilor.

La lumina celor expuse până aci, din încredințarea și în numele marelui sfat al națiunii române din Ungaria, Banat și Transilvania rog Mărita adunare națională să binevoiască a primi și a enunța ca ale sale următoarele hotărâri:

reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egala îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat.

3. Înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

4. Desăvârșita libertate de presă, asociare și întrunire; libera propagandă a tuturor gândurilor omenești.

5. Reformă agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri, desființând fideicomisele și în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile, i-se va face posibil țaranului să-și creieze o proprietate (arător, pășune, pădure) cel puțin atât, cât să o poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de-o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potențarea producțiunii.

6. Muncitorimei industriale i-se asigură aceleași drepturi și avantajii, cari sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din apus.

IV. Adunarea națională dă espresiune dorinței sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul, ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.

V. Românii adunați în această adunare națională salută pe frații lor din Bucovina scăpați din jugul monarhiei Austro-Ungare și uniți cu țara mamă România.

VI. Adunarea națională salută cu iubire și entuziasm liberarea națiunilor subjugate până aci în monarhia Austro-Ungară, anume națiunile: ceho-vloacă, austro-germană, jugo-slavă, polonă și ruteană și hotărăște, ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VII. Adunarea națională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi Români, cari în acest războiu și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru murind pentru libertatea și unitatea națiunii române.

VIII. Adunarea națională dă espresiune mulțumitei și admirațiunii sale tuturor puterilor aliate, cari prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru războiu au scăpat civilizațiunea din ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor națiunii române din Transilvania, Banat și Țara-Ungurească adunarea națională hotărăște instituirea unui Mare Stat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile, pe cari le va afla necesare în interesul națiunii.

După dl Goldiș urmează omnia cel mai intransigent, înflăcărat, cel mai iubitor al nostru dl Dr. I. Maniu. Aplauzele zgomotoase, cari făceau să răsbucie sala când apare Maniu, sunt cea mai grăitoare dovadă, că omul acesta, că bărbatul acesta aspru la privire, cumpătat la vorbă întrunește simpatia tuturor Românilor și în aceeași vreme, că în mîntea și

în activitatea lui s'au reprezentat mai bine gândurile, aspirațiile și dorurile noastre. — El vine să motiveze proiectul de rezoluțiune. Cu o logică de fier știe să înlăture curente de idei la aparență divergente, argumente nouă pentru teze nouă și îndrăznește, la fuga condeiului am schițat firul roș din vorbirea dlui Maniu:

Mărită Adunare Națională.

Dacă privim suferințele grele îndurate de neamul românesc până azi, cum vom ști să mulțumim lui Dumnezeu, că trăim aceste zile. Suntem în plină lumină după orbire de veacuri. Nu ne putem nici da bine seama dacă suntem trei ori visăm doară. Sărbătoarea noastră este visul dorit al așteptărilor de veacuri, este însă și încununarea vredniciei neamului desrobbit. (Așa e! Trăiască). Vrednicia noastră, vrednicia de care trebuie să dăm și astăzi o limpede dovadă, pretinde înainte de toate să ne închinăm eroilor, cari pentru noi au căzut pe cele câmpuri de luptă, să ne închinăm și eroilor români conduși de marele lor căpitan Ferdinand. (Trăiască regele tuturor Românilor. Trăiască regina Maria. Urale prelungite).

Dl. noi suntem chemați să ne spunem cuvântul, să-l spunem respicat în fața lumii întregi, să spunem, că vrem, că pretindem unirea tuturor Românilor (Trăiască România Mare. Trăiască Unirea neamului românesc. Aplauze).

Ați auzit, dl. dovădă, dovedirea necesității acestei uniri. Ce aș mai putea adăuga, ca să fie științifică și perfectă dovedirea ei? O pretinde temelul ființei noastre, o pretinde obârșia noastră comună, o pretinde principiul personalității neamurilor: un suflet suntem cu frații de dincolo, un trup trebuie să fim cu ei. (Așa e! Așa e! Aplauze.) Nu e putere pământescă să mai poată despărți pe frații dintr'un sânge să fie una. Nu mai există putere pe lumea asta să poată împiedeca înăptuirea unității noastre naționale. (Trăiască. Mai bine murim cu toții. Murim până la cel din urmă om.) Aici e leagănul românismului, nu e cu putință să mai fie separat de întreg trupul neamului românesc leagănul nașterii sale. (Așa e.)

Toate argumentele științifice, toată psihologia popoarelor, lumea cultă întreagă, dreptul nostru imprescriptibil, dorința inimilor tuturor, toate aceste pledează cu tărie ne învinsă pentru întruparea unei Români mari și sfinte, care să cuprindă la sânul său toate sufletele românești, să stringă între hotarele sale toate ținuturile locuite de Români. (Aplauze prelungite.)

Dar întâim și dușmani, cari ne urăsc, dușmani cari intrigă (Peară cu toții. Jos cu ei.) Azi noi trebuie să înecăm în simbare tot temelul intrigilor mardare pe cari le țes, paingeni vecinși, în contra noastră.

De aceea în proiectul de rezoluție, oferit pentru a fi primit de DV. se spulberă și ultima nădejde a dușmanilor noștri de a pescui în tubure, voină să facă lumea să creadă, că noi am voi un imperiu de oprire și de sugrumare a tuturor neromânilor împreștiați printre noi.

Poporul românesc este cu mult mai nobil, cu mult mai democratic, decât să nu știe să aprecieze pe deplin propriul său proverb înțelept: ce ție nu-ți place altuia nu face. Voim să fim noi fericiți, dar să se simtă bine în țara noastră și ceilalți locuitori ai ei. Noi am învățat

cu o crudă învățătură, ce înseamnă a fi subjugat, nu voim să ne facem acum noi vinovați de spurcăciunea înfierată de veacuri de noi. (Așa e.)

Poporul nostru este un popor de țărani, toți căși suntem în sala aceasta suntem până la unul copii ori nepoți de țărani harnici și cinștiți. Nu e prin urmare posibil să nu zacă la inima tuturor soarta țaranului român, care tânjește în rău; de aceea conform și ideilor democratice voim o reformă agrară radicală. (Aplauze).

A fost însă, dl. până azi un neajuns în structura socială a neamului românesc: lipsa industriei, lipsa clasei de mijloc. (Așa e.) Neajunsul acesta trebuie să înceteze: fără comerț și industrie bogățiile pământului nostru le exploatează și de ele se îngrășă streinii. De aceea pentru a sprijini cu succes perfecționarea formelor sociale, se vor introduce toate favorurile celor mai culte state apusene pentru industrie și comerț. (Aprobări.)

Arată apoi pentru ce este necesară o autonomie transitorie, până la Constituanta română, care va nivela deosebiri de teren politic, social, economic dintre noi și frații de dincolo.

Sprijinește apoi cu istețime ultimele puncte din proiectul de rezoluție și (într'aplaude și felicitări și ovații) cere primirea cu unanimitate a proiectului. (Primim. Primim cu toții. Primim totul. Trăiască.)

Urmează Jumanca. Tinăr socialist. Mărturisim sincer, că apariția dlui a fost primită cu o oarecare neîncredere și răceală. Se temeau cu toții, pe urma știrilor tendențioase din gazetele ungurești, ca nu cumva partidul social-democratic să facă și numai o mică știrbire proiectului de rezoluție. Temerea aceasta s'a dovedit de neintemeiată și prin urmare frumoasa vorbire a dlui Jumanca a fost mereu subliniată de viforoase aclamări și aplauze.

Când a spus dsa, că în numele social-democrației venim să declarăm cu unanimitate (o tăcere de mormânt în sala întreagă, o încordare a atenției, toate privirile, toți ochii erau țintiți spre tinărul vorbitor: inima tuturor era strânsă în piept, pare a se fi rupt și respirația imenzului auditor) venim să declarăm cu unanimitate, că voim Unirea tuturor Românilor la sânul dulce al României Mari; un uragan de urale, de aplauze, de se trăiască isbucnește din piepturile miilor de ascultători.

Da dl. continuă Jumanca, pentrucă noi vă advertizăm, că social-democrația nu este identică cu lipsa simțului național, nu: ubi bene ibi patria, ci unde ție patria, fă să-ți fie și bine. Totodată în proiectul de rezoluție vedem deplin garanțiile noastre. De aceea declarăm că de azi încolo cu frații unguri nu mai suntem una, ci vrem noi de sine stătători să fim o floriceică frumoasă în cădrele internaționalei.

Declar încă odată, că aderăm cu toată inima la proiectul de rezoluție. (Aplauze prelungite. Mulți din M. S. N. felicită pe dl Jumanca).

Prezidiul întreabă încă odată precis pe deputații A. N. dacă primesc cu toții proiectul de rezoluție. Toți s'au ridicat în picioare strigând din toată inima: primim. A urmat o scenă de entuziasm, ce nu se poate scrie cu condeiul nici spune cu gura. S'a făcut Unirea, strigau unii cu bucurie. Trăiască România noastră scumpă. Nu mai sunt Carpați: dela Nistru până la Tisa e tot țara românească, ripostau alții. Unii lacrimau. Alții întonașu „Pe al nostru steag”. Se îmbrășau, se sărutau de bucurie. A fost sufletul românesc scos din cătușele la veață, a fost manifestarea cea mai sublimă și cea mai spontană și mai naturală a sentimentelor, cari de veacuri stăteau înădușite în sufletele tuturor Românilor.

Vremea era târzie. Poporul de afară era impacient, când urcă tribuna Dr. Vajda. În două cuvinte află gustul celor cari acum, după ce Unirea era făcută, nu mai voiau să știe de nimic, nici de închiderea ședinței: erau îmbătați de fericire. La moment a fost o liniște perfectă. La propunerea dlui Vajda, garantând dreptul de opțiune se primește lista membrilor M. C. N. Pe Vajda îl aplaudă cu toții. Nu-l vor uita nici odată, decând cu declarația din parlament.

Episcopul Dr. D. Radu ia cuvântul Abia spune vre-o câteva propoziții (era 1¼ p. m. și de afară dela popor ne veniau știri și ștafete să ne grăbim) nimerind perfect de bine diapazonul dispoziției sufletesti a delegaților. Este praznicul neamului românesc, astăzi dl. sărbătoare este sărbătorilor: Ziua învierii noastre. (Așa e. Trăiască). Mulțumită lui Dumnezeu, că ne-a aflat vrednici să trăim noi aceste zile. Mulțumită se cuvine însă și bărbăților, cari cu pricepere și devotament au lucrat pentru gătirea solemnă a sărbătorii, a praznicului acesta mare. (Așa e). Meritele fostului Comitet Național se cuvine să le înregistrăm (Așa e) și subliniem (Trăiască) astăzi când visul lor și visul nostru s'a înăptuit. (Trăiască. Aplauze)

A vorbit apoi eppul Ignatie Papp, frumos, cu un glas vibrător, nu ai zice, că este bătrânul de 70 ani. Arată cum episcopatul și-a împlinit datorința și cum episcopii sunt una cu întreg românismul. Sfârșește în formă de rugăciune către Dumnezeu popoarelor ca să ocrotească viea sădită de dreapta sa. Acordurile puternice ale imnului național, ale lui „Deșteaptă-te Române” au înecat ca într'o undire puternică de valuri mari curate sfârșitul vorbirii frumoase a ilustrului arhieru.

Cu aceste ședința s'a terminat.

A fost cea mai sărbătorească, cea mai solemnă, cea mai sfântă adunare a neamului românesc.

Dr. I. C.

Chestia agrară.

e o chestie foarte acută. Trebuie o rezolvire grabnică și radicală. Țăranii noștri cer pământ. Trăgâncăla nu se poate face. Dela jăfuirea moșiilor

până la împărțirea lor volnică e numai un pas. Aceasta trebuie să o prevenim. Înțeleg și ei, că e bine să se facă toate pe cale legiuită. Numai cât să se facă repede și bine. Li-e grabă. Nu e mirare. Aproape a 3-a parte dintre țărani noștri sunt fără pământ. Mizeria și amarăciunea lor agenții străini cearcă să o exploateze împotriva noastră. De gândul acesta se pare, că nu e străin nici chiar guvernul unguresc. Acesta s'a și apucat de lucru. Comisia lor agrară ne umple deja satele cu proclamații ademenitoare, în cari recercă vechile autorități de a da conspectul celor ce n'au pământ. Acțiunea aceasta se întinde și asupra comitatelor noastre. E o acțiune primejdioasă pentru noi, care trebuie paralizată. Altfel țaranul nostru, și așa cam prepuehnic din fire, ușor va da crezare celor ce le spun, că „domnii voștri n'au de gând se vă dea pământ”.

Ce trebuie să se facă dară?

Să se alcătuiască, de urgență, o comisie din oameni specialiști. Aceasta să se apuce numai decând de lucrările pregătitoare. O reformă agrară pune temelie vieții unui popor pe sute de ani. Pretinde, dară, o muncă migăloasă de adunare de date, de cunoaștere conștientioasă a situației noastre economice și a reformelor agrare în alte țări. Pentru o astfel de muncă e lipsă de oameni și de timp. Avem și oameni și timp încă. Să nu se aștepte până la constituantă. Aceasta, când se va întruni, se afle toată munca pregătitoare terminată.

Să ne punem pe lucru!

Petru Suciu.

Delegații Transilvaniei la legățiunea Franței.

„L'Independance Romaine” din 23 Noemvrie n. sub titlul de mai sus scrie următoarele:

„Excelența Sa dl de Saint-Aulaire, ministrul Franței a primit alaltăieri la legățiune delegațiunea românilor Transilvăneni, trimisă la Iași din partea Consiliului Național a românilor din Ungaria, pentru a se pune în contact cu guvernul român. Să știe că aceasta delegațiune se compune din dnii Niculau Bălan profesor, din Sibiu și căpitanul Precup din armata Austro-Ungară. Delegații au adus ministrului Franței expresia mulțumirilor și a recunoștinței românilor din Transilvania, pentru protecția ce Franța și dl de Saint-Aulaire personal, a dat-o totdeauna cauzei idealului lor național. Delegații și-au exprimat convingerea, că

acest sprijin va fi asigurat și în viitor românilor din Ungaria și că după Unire ei se vor putea bucura și de binefacerile civilizației franceze, de carea până azi au fost ținut departe din partea dominației austro-ungare. În fine delegații au anunțat dlui ministru al Franței, că Conziiliul Național al românilor din Ungaria a hotărât să facă în timpul cel mai scurt proclamația Unirei Transilvaniei cu România. Solemnitatea proclamării va avea loc probabil în Alba-Iulia.

„Dl de Saint-Aulaire răspunse, că românii din Ungaria și Transilvania, cari în timpul din urmă au fost prin România, cunosc toată solitudinea și simpatia Franței și a reprezentantului ei pentru poporul român din monarhia dualistă. Promite, că îndată ce va avea prilej, va merge în Transilvania, pentru a cunoaște de aproape situația populației“.

„La sfârșitul audienței Excelența Sa Ministrul Franței prezintă delegația colegilor săi Excelenței Lor: *Sir Gheorghe Barclay*, ministrul Angliei, dlui *Vopicka*, ministrul Statelor Unite și dlui *Auritti*, însărcinatul de afaceri al Italiei. La invitarea dlui de Saint-Aulaire delegația înaintea reprezentanților antantei repetă declarațiile, ce le făcu-se Dănsului. Ministrilor aliați se interesează înamănunte și luând act de acestea declarații promiseră se comunique guvernelor lor dorința de Unire a românilor din Transilvania și Ungaria cu România“.

Prăbușirea Hajdudorogului.

Am publicat în numerii trecuți un fragment dintr-o corespondență, în care se descria hotărârea demnă a Românilor din Carăii-mari, prin care au călcat în picioare jugul rușinos al Hajdudorogului.

Primim acum prima circulară dela vicariatul național român din Carăii-mari, împreună cu reprezentarea trimisă Nunțiului Apostolic. Regretăm, că ne e peste putință a le da în întregime. Reținem deci partea introductivă a circularii:

Iubiților Frați!

Nro. 1.—1918. — Șase ani plini de suferințe și maltratări au trecut de când prin fatala Bulla papală „Christifideles“ 46 de parohii române din Diecezele Oradea-mare și Gherla au fost cu o josnică violență și forță adnectate către urgisita dieceză a Hajdudorogului. Temnițe, jandarmi, șicanări au avut parte de atunci credincioșii

noștri din partea stăpânului străin în biserica românească. Huiduită și alungată a fost limba noastră din toată administrația bisericească, ba chiar și din biserici și școli, unde au fost denumiți preoți de limbă străină.

Evenimentele mari în urma războiului mondial, cari au sgu-duit toată lumea și au adus libertate popoarelor au făcut, să-și scuture și poporul român cătușele cu cari a fost subjugat, și chiar în biserica sa. Stăpânirea streină prin suverenitatea poporului român a fost aruncată cu toată energia și mândria din bisericile noastre românești unde s'a vîrît cu violența și forța.

Zile de praznic mare, zile de bucurie!

Adunările populare române din 13 și 18 l. e. din Sătmăr și Carăii-mari au enunțat ruperea totală acelor 46 de parohii române de către dieceza Hajdudorogului, preoților le-a interzis ori ce comunicație mai mult cu episcopul străin de neamul românesc. Au proclamat un Vicariat național român constatător din acestea parohii în Uniune cu s. Scaun apostolic al Romei ca parte constitutivă a Mitropoliei de Alba-Iulia și Făgăraș.

Din reprezentatiunea adresată nunțiului apostolic, reținem începutul și încheierea:

Eminența Voastră Nunțiu Apostolic!

Cu decretul Excelsei Nunțiatu-ră apostolică din 17 Nov. 1912 a câștigat esecutare canonică Bulla pontificală „Christifideles“ din 7 Iunie 1912 prin care Sfinția Sa Pontificele Roman a înființat noua Dieceză gr. cat. a Hajdudorogului.

Prin aceasta Bulla papală pe baza informațiilor false produse la S. Scaun apostolic prin un guvern corupt a fostului regat ungar seducând pe preabunul nostru Pontifice Piu al X-lea, care altcum cu atâta căldură adevărat părintească ne-a îmbrățoșat pe noi românii greco-catolici în Uniune cu sf. Scaun apostolic și cu ocaziunea marelui nostru peregrinaj român din anul 1908; s'au rupt peste voința poporului din Dieceza Oradei-mari 42, din Dieceza Gherlei 4, laolaltă 46 de parohii române.

De atunci a suferit și gemut acestea parohii sub guvernul vitreg a unui Ordinariat străin de către poporul românesc.

În fine după suferințe de 6 ani a strălucit soarele libertății și asupra noastră din ruinele statelor putregăioase cu sistemele lor corupte după acest lung și crâncen resbel mondial, s'a ridicat state libere pe baza

națională democratică în „egalitate, frățietate, dreptate“ cu dreptul de suidispunere emancipându-se națiunile mici de sub hegemonia, supremația altor națiuni mai mari.

A sunat ora libertății și pentru supușii români a Diecezei de Hajdudorog.

Eminența Voastră! Nu a fost timp de amânare și trăgănare „iam proximum ardet Ucalegon“. Departe să fie dela mine, să fiu inobedient față de sfântul Scaun apostolic, dar am fost silit pe baza revoluționară democratică a prelua momentan guvernarea acestui Vicariat, jurându-mi Clerul și poporul prezent cinstea și supunerea cuvenită.

Dreptaceea îndată cu aceasta reprezentațiune sunt silit a exmite circulară către clerul și poporul acestui Vicariat făcându-i cunoscut reprezentațiunea prezentă spre ce am fost încredințat.

Eminența Voastră! Dacă se vor pune piedeci în recunoașterea acestui Vicariat național român din partea Romei, incalculabile dezastre pot urma pentru biserica națională română. Roma aceasta nu o poate vrea! Roma ni-e leagănul! Roma ni-e mama! Dela Roma așteptăm cu tot dreptul mângăierea suflete-lor noastre năcăjite.

Cu profundă reverință cerând dispuzetiunile grabnice sum

Al Eminenței voastre

Carăii-mari, la 20 Nov. 1918.

umilit și supus fiu în Hristos:

Romul Marchiș

Arhidiacon și paroh rom. gr. cat. de Carăii-mari, din încredințarea poporului Vicar naț. român.

Liceul din Beiuș.

— Un decret istoric —

de Dr. C. Pavel.

Publicul nostru știe prea bine, că dintre puținele noastre școli medii, — sau secundare, nici una n'a avut o soartă mai tristă și mai amară ca și liceul din Beiuș. Gimnaziul acesta, ridicat acum sunt nouăzeci de ani, de episcopul *Vulcan*, lărgit și înzestrat de episcopul *Pavel* și pus sub scutul Bisericii românești, dela 1888 se zbate în ghiarele unei urgii pedagogice, pe cât de imposibile pe atât de impusă în aceeași vreme fără nici o considerare și simț omenesc.

De atunci toate obiectele de învățământ în clasele superioare — afară de l. română și studiul religiunii, în 2 ore la săptămână — se predau în l. maghiară, iar în clasele inferioare l. maghiară, istoria și geografia.

În vara aceasta a anului 1918 nobilul conte Apponyi, fostul ministru al cultelor, ne-a răpiț

și gimnaziul inferior — rămânând numai l. rom. lat. germ. în românește, — precum și denumirile alor cinci profesori și a directorului.

Aceste stări de lucruri insuportabile pe mai departe, în atmosfera principiilor Wilsoniene, l-au îndemnat pe I. S. episcopul *Radu*, ca, în urma dreptului de arhieru al unei eparhii românești și patron al acestui institut, în ziua de 23 Nov. a. e. să reinstăpânească limba românească în drepturile ei ferești la acel gimnaz dând următorul decret:

Demetriu Radu

Episcop gr. cat. de Oradea-Mare.

Decret.

Având în vedere, că la gimnaziul nostru superior gr. cat. din Beiuș numai în mod volnicos a fost scoasă limba românească din dreptul ei firese că să fie, precum a și fost după încetarea limbii latinești, limba de propunere; având în vedere, că limba română este limba oficioasă a Diecezei gr. cat. din Oradea-Mare și că acel gimnaz este al ei; având în vedere că limba maternă a ținutului din jurul Beiușului, pentru care mai deaproape a fost întemeiat acel gimnaziu, este limba românească: Noi, după vremile schimbate și pe baza dreptului de liberă dispunere al națiunii române peste soarta sa — prin aceasta aflăm de bine în Domnul a dispune, precum și dispunem următoarele:

Art. 1. Pe viitor începând cu ziua de 16 Decembrie 1918 st. n. când se redeschid școlile acuma închise pentru morb, la gimnaziul superior gr. cat. din Beiuș limba de propunere va fi, ca și la celelalte gimnazii românești din țară: limba românească, care totodată ca studiu ordinar va fi a se propune în atâtea ore la săptămână, ca și alte limbi.

Art. 2. În interesul culturii, la instrucția acelor studenți și altcum puțini la număr, a căror limbă maternă este cea maghiară, se va putea folosi ca ajutoare și limba aceasta.

Art. 3. Limba oficioasă a gimnaziului va fi așiderca limba românească.

Art. 4. Limba și literatura maghiară rămâne și pe mai departe studiu obligator ca și la celelalte gimnazii românești din țară.

Art. 5. Cu executarea acestui decret este încredințată direcțiunea gimnaziului de mai sus.

Dat în Beiuș la 23 Nov. 1918.

Demetriu Radu m. p.

episcop gr. cat. de Oradea-Mare.

Acest decret s'a publicat și s'a adus la cunoștința Consi-

liului Național Român din Beins la 25 Nov. a. c. — A fost ascultat între lacrimi și aplauze.

A doua zi cetățenii români din loc în frunte cu C. N. R. s'au prezentat înaintea P. S. Sale, ca într-o formă cât de solemnă să deie expresie bucuriei generale și împreună să prăznuim câteva clipe mărețul act cultural.

Vorbirea scurtă și avântată a prezidentului Dr. I. Ciordaș a fost la înălțimea momentului. Unul a spus, ceea ce am gândit toți, într-o formă desăvârșită.

P. S. episcopul Radu cu ochi înlăcrămați de bucurie dă lui Dumnezeu mulțumita, că l-a învrednicit, să săvârșească această mare faptă culturală și națională. Declară că acest decret prin foc și prin apă îl va apăra până la cea din urmă ridicare a brațelor.

Știri din Basarabia.

Reforma agrară e pe cale de a-se înfăptui în Basarabia. Cu ocazia revoluționii au fost împărțite moșiile boierești între țărani. Sfatul Țării a luat la cunoștință această nouă stare de lucruri, ba a luat măsuri, ca și moșiile, cari rămăseseră neatinse, să fie împărțite, ca să nu rămână nelucrate. Comisia agrară emisă din sinul Sfatului Țării și-a terminat acum lucrările și a plecat cu proiectul de reformă agrară definitivă la București, ca să câștige sancțiunea cercurilor competente.

Așadar în scurtă vreme, încă înainte de a fi realizată unirea definitivă cu România, reforma agrară va fi codificată în Basarabia. Vor dispărea cu totul latifundiile întinse ale boierimii mai mult rusești, și toți țărani își vor avea moșia proprie așa de mare, cât numai vor putea lucra.

Invățământul românesc încă este cât de bine organizat. S'a creat un început de universitate la Chișinău, apoi la 30 școli medii și aproape 2000 școli primare. Pentru pregătirea învățătorimii s'au ținut în repetite rânduri cursuri, cari au calificat 2500 învățători și 700 profesori români.

Din România au fost aduse 3—4 vagoane de manuale de școală.

Este lucru de obște cunoscut, că partea leului în organizarea instrucțiunii publice au avut-o chiar emigrații din Ardeal.

(Dr. A. B.)

Cetiți și răspândiți „Unirea”, ziar național cotidian.

Al nostru ești pe veci de-acum...

*Cât de frumos
Tea-mpodobit
Gândirea cea cerească!
Ardeal duios,
Ardeal iubit,
Moșic stramoșească!*

*Cu codrii buni
Și plângători,
Cu clocotiri de ape,
Cu rugăciuni
De bieți păstori,
Cu noaptea în pleoape...*

*Cu-atâtea cruci
Ce le-au cioplit
Părinții — moștenire
Și crai haiduci
Ce-au împărțit
Norodului, iubire....*

*Cu bieți bătrâni
Ce-au adormit
Câtând mereu în zare,
Cu triste Români
Ce n'au trăit
O zi de sărbătoare.*

*Cu dragi flăcăi
Ce n'au trăit
O sfântă zi de luptă...
Voinicii tăi
S'au prăpădit
Sub flamura ta ruptă!...*

*Ți-a strălucit
Fără sfârșit
Fruntea de-amar cărunță
Și fruntea ta
Lin s'a-mpânzit
În vis ceresc de nuntă!*

OVIDIU HULEA.

*Dar... scump Ardeal...
...Un plâns..., pribeag
A prins să mă-nfioare!
Că-ai culmi de deal
Și lung șireag
De fețe plângătoare!*

*Făr' adăpost
În șir de veac
Cu ochii în năframe...
Că-adesea-au fost
Ardeal sărac
Și... siluite Mame...*

*...Si glas duos
Tot răsună
Din vechi și biete turle
Doar ele-au fost
Din jalea ta
Nănecate surle....*

*Căci maicele
Când își creșteau
Mlădițele iubite
Mănuțele
Nu le uneau
Spre blesteme-ngrozite....*

*Vai, scumpe Craiu,
Ardeal duios
Povestea cin' s'o spund!
Ce-amar plângeai
Când blând Hristos
Ți-a dat, ți-a dat: Cunună.*

Informațiuni.

***Iacob Truța, notar în Pănade, e recercat, ca în timpul cel mai scurt să se prezinte pentru a-și prelua ce are în comuna Pănade, fiindcă subscrisa primărie nu poate lua nici o răspundere pentru ele!**
Primăria comunală.

***Pachete de postă din 20 Noembrie să pot primi numai pentru ținuturile neocupate și nepericlită. Nu se mai primesc pachete pentru comitatele: Băcsbodrog, Timiș, Torontal, Pojon, Nyitra, Trencin, Árva, Turóc și Lipto și o parte din teritoriul direcțiunii postelor din Cluj.**

***Consiliul național român din comitatul Sătmarului s'a constituit la 12 Noembrie n. a. c. în Baia mare. Prezident: Dr. Ioan Savanyu, v.-prezidenți: Alex. Breban și Dr. Teofil Dragoș; iar membrii toți fruntașii din comitatul Sătmar.**

***Steaguri naționale.** Cetim în „Glasul Ardealului”: Din cauza lipsei mari de stoffe e absolut imposibil a se găsi standarde tricolor romănesc.

Magistratul și poliția orașului Brașov, cari încă să pregătesc pentru primirea trupelor romăne, au avut o idee ingenioasă pentru pregătirea steagului tricolor, pe care o recomandăm tuturor orașelor din Ardeal și anume: din seria de steaguri, ce le arborau în decursul războiului și oari azi nu mai au nici o noimă, au împrumutat dela cel unguresc culoarea *roșie*: dela cel austriac culoarea *galbenă* și dela cel săsesc culoarea *albastră* și astfel au făcut un mândru stindard tricolor românesc.

***Pentru a treia oră rugăm pe corespondenții noștri, să ne trimită rapoarte cât mai scurte, și să nu scrie pe ambele fețe ale filei.**

***La mormântul lui Andreiu Mureșianu.** Cetim în „Glasul Ardealului”: Absolvenții și elevii școlilor noastre medii și comerciale, din privilegiul zilei mari de 18 Noembrie v., au depus ieri o cunună de flori cu tricolor pe mormântul lui Andreiu Mureșianu. La acest act sărbătoresc a luat parte întreaga gardă română și un public număr.

***„Opinca”** e numele unui ziar popular, bineredactat, ce apare la Vârșeț. Director: P. Rămneanțu. Șef-redactor: P. Bizerea. Notăm o curiozitate: în nrul 3. al acestei foi aflăm părți suprimate de cenzură. Cine să le fi suprimat? Sărbii? Se poate?

***„Dacia”.** Cu acest nume va apare la București un mare ziar, ca organ al unității naționale. Directori, distinși scriitori: A. Vlăduță și Al. Brătescu-Voinesți.

* **Regele Ferdinand Dumineca** în 1. Decembrie n. cu un detașament de Ardeleni sub comanda locotenent-colonelului Bordan a intrat în București. Defilarea s'a făcut cu steagul, dat Ardelenilor, de Basarabeni în Chișineu, pentru a-l arboră pe cetatea Bălăgaradului. Entuziasm enorm!

* **Pedeapsirea lui Mackensen.** Pentru jafurile și furturile ce le-a făcut armata germană în România pe când să retrăgea, generalul Berthelot a pedepsit-o cu 500 milioane lei, făcându-l pe generalul Mackenzen personal responsabil pentru încasarea sumei. Pentru fiecare caz nou a statut o pedeapsă de 50 milioane lei. Pedeapsa de 500 milioane a și fost încasată.

* **Tâmpăhaza-Rădești.** După marea adunare generală dela Alba-Iulia, prin care s'a decretat ruperea de Ungaria, consiliul național din Tâmpăhaza a hotărât cu multă insuflețire, se schimbe numele satului în Rădești, ca un primos de admirație pentru Episcopul Demetriu, fiul acelei comune. — S'a celebrat un Te Deum în frumoasa biserică, canonicul-prelat Dr. Iacob Radu a ținut un însuflețit discurs, după care s'a redactat un proces verbal iscălit de toți știutorii de carte. Entuziasmul populației eră la culme.

Cantor-Invățător

se caută la stațiunea gr.-cat. română din Craiudorolț (Királydoróc, posta în loc, comitat Szatmár).

Dotății: 1. Cărtier frumos în natură și grădină de 600 st. □; 2. Un drept de pășunat socotit la 4 cor.; 3. 10 cubule (12 hl) grâu, jumătate curat, jumătate mestecat, socotit la 100 cor.; 4. Stolele cantonale socotite la 50 cor.; 5. plată de bani gata din lada bisericii 700 cor.; 6. Restul ajutor de stat.

Termin de concurs 29 Decembrie; Reflectanții au să se prezinte înainte de alegere și să cânte în biserică în vre-o Duminecă. Pricipătorii la doinele și dansurile romănești vor fi preferenți.

* Rugărilor vin a se adresa Senatului gr. cat. român din Craiudorolț.

2-3 19 G. Stanciu,
paroh-prot. prez. sen. școl.

Proprietar și Editor:

Consiliul Național Român din Blaj.

Redactor: Ovidiu Hulea. — Administrator: Nicolae Negruș.